

Svoboda, Daniel. 2015. *Problematické zařazení fašismu a nacismu v pravolevém spektru*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Bakalářská práce. 96 s.

Posudek oponentky práce: Mgr. Pavla Dočekalová, Ph.D.

Charakter tématu

Daniel Svoboda jako svoji kvalifikační práci v bakalářském stupni studia předkládá text, jenž svým rozsahem překračuje i délku stanovenou pro diplomové práce. Bohužel je však kvantita na úkor kvality a práci by prospělo, kdyby byla o cca 40 stran kratší (tj. jak je stanoveno).

Tematicky je práce zaměřena na problematiku zařazení fašismu a nacismu v rámci pravolevého spektra. Chce „*vyvrátit existující teze o levicovosti obou ideologií a naopak dokázat správnost většinové teorie o jejich pravicovosti*“ (s. 9–10). Výzkumná otázka je zaměřena na to: „*zdali jsou fašismus a nacismus ideologie, které bychom skutečně mohli dosadit na pravý okraj politického spektra, či nikoliv*“ (s. 10). Samotná výzkumná otázka ne zcela koresponduje s cílem – cílem práce má být potvrzení, že jsou to krajně pravicové ideologie, ale výzkumná otázka se ptá, jsou-li to krajně pravicové ideologie. Zvolení takového tématu vyvolává otázku, proč by to vlastně měl být nosný výzkumný problém, ostatně sám student uvádí pouze jediného autora (Friedricha Augusta von Hayeka a jeho *Cestu do otroctví* z roku 1944), který se nějak věnuje levicovosti nacismu. Nicméně pro potřeby bakalářské práce by téma bylo přijatelné, pokud by práce byla adekvátně pojata.

Teoreticko-metodologické zakotvení

Pojetí práce je značně problematické a v podstatě není adekvátní cíli. Chce-li autor řešit umístění fašismu a nacismu na pravolevém spektru, pak by v práci mělo být vymezení pravolevého spektra věnováno mnohem více prostoru, než jen dva stručné odstavce na str. 26. V práci zcela chybí jakékoli vymezení pojmů pravice a levice, stejně jako v ní absentuje koncepčně pojatá analýza těchto dvou ideologií ve vztahu k jejich umístění v rámci politického spektra. Práce nemá v podstatě žádné teoretické východisko ani metodologii zpracování. První kapitola se sice jmenuje „Teoretická část“, ale přináší jen stručné podkapitoly *Kořeny fašismu*, *Kořeny nacismu* a *Teorie o zařazení fašismu a nacismu v pravolevém politickém spektru*, přičemž poslední část je poměrně krátká a kromě již zmiňované *Cesty do otroctví* nic moc nepřináší.

Struktura práce

Problematičnost pojetí se projevuje i ve struktuře práce. Úvod je sice rozsáhlý, ale sklouzává spíš k uvedení tématu, či dokonce píše, co práce zjistí nebo by měla zjistit (proč tedy autor práci píše, když už v úvodu ví, k čemu dospěje?). Jasně vysvětlení metodologie či postupu chybí a moc se nelze orientovat v tom, jaký je vlastně výzkumný problém práce a jak bude řešen. Absentuje i časové vymezení, vůbec není zřejmý přesah k současným krajně pravicovým stranám.

Autor práci rozdělil do tří kapitol, které ne zcela optimálně nazývá Teoretická část, Kontextuální část a Analytická část, takže z jejich názvu nepoznáme, o čem vlastně mají pojednávat. První kapitola již byla výše zmíněna. Druhá kapitola v podstatě popisuje dějiny Německa v nacistické době, vybrané aspekty nacistické politiky a průběh druhé světové války. S ucelenou politologickou analýzou se v ní nesetkáme a řada informací je v podstatě nadbytečných a nejsou vztaheny k cíli. Autorova interpretace je značně problematická, např. jeho zjištění, že „režim nebyl v dnešním slova smyslu rasistický“ (s. 59) není založeno na ničem jiném, než na absenci adekvátního chápání pojmu rasismus.

Třetí kapitola do práce vnáší další zmatek. V první subkapitole se nejprve znovu vrací k von Hayekovi a přináší filipiku proti jeho Cestě do otroctví. Pak kapitola stručně popisuje fašistickou Itálii, Frankovo Španělsko, Salazarovo Portugalsko, Perónovu Argentinu a Pinochetovo Chile. Čtenáři nezbyvá než usilovně přemýšlet, oč tedy v práci jde? Má být rozborem ideologií nacismu a fašismu na základě pravolevého spektra, jak slibuje název a cíl? Pokud ano, proč to v práci prakticky není? Má se zaměřovat na fungování vybraných totalitních a autoritářských režimů? Aby byl zmatek ještě o něco posílen, přináší další podkapitola povrchní pohled na současné krajně pravicové strany. Vybírá si – bez odůvodnění – německou NPD, rakouskou FPÖ, francouzskou FN, italskou MSI/AN. Každé z nich však nevěnuje více prostoru než cca polovinu strany a neopírá se o žádné odborné studie současné evropské krajní pravice, žádné adekvátní definice, klasifikace atd. Současné strany zřejmě nějak dělí na národně konzervativní a národněsocialistické strany (což není dělení, které by bylo založeno na odborné literatuře) a přináší např. nepodložené spekulace o tom, koho by si fašisté a nacisté ve 30. letech vybrali za spojence.

V práci je celá řada problematických tvrzení a setkáváme se s neadekvátní prací s pojmy. Je zajímavé, že D. Svoboda von Hayekovi vytýká, že svoji knihu psal se zaujatostí a nejspíš i notnou neznalostí v oblasti politické vědy (s. 64). Je to o to zajímavější, že sám má v bakalářské práci prokázat znalost politologických termínů a schopnost práce s nimi. V podstatě se však místy k tomu, co von Hayekovi tak vytýká, přibližuje. Již byly výše uvedeny některé problematické aspekty (např. chybějící vysvětlení pojmů levice, pravice či rasismus; absence adekvátních

definic a klasifikací současné krajní pravice). Jako další neadekvátní výrok lze uvést tvrzení, že Platón by se dal považovat „za prvního nacistu“ (s. 20) či teze, že Jörg Haider založil FPÖ (s. 82). Zaujatost práce číší z řady vyjádření, vyberme např. „nejnesmyslnějším aktem Versaillské smlouvy“ (s. 31), „tyto myšlenky zatím působí jako jakési výkřiky do tmy či kapky v moři“ (s. 70).

Práce se zdroji

Autor čerpá zhruba ze čtyř a půl strany zdrojů, což není pro bakalářskou práci málo. Výběr zdrojů by však také v některých případech potřeboval vysvětlení. Např. když už se autor rozhodl začlenit současné radikálně pravicové strany, chybí jakýkoli autor, který se touto problematikou zabývá (Cas Mudde, H.-G. Betz, P. Ignazi atd.). Dále by práci mohla přispět publikace Norberta Bobbia s názvem *Pravice a levice. Důvod a smysl rozdělení politické scény*.

Značný problém, který vyvstává, je způsob odkazování na zdroje, kdy autor zásadně neuvádí v odkaze čísla stran, takže jsou odkazy prakticky nedohledatelné. U přímých citací (ať už se jedná o citaci Solženicyna na s. 12 či Kramáře na s. 87) chybí odkaz zcela. Problematické je i umístování odkazů, což autor v podstatě zásadně činí na konci odstavce. Místy tedy není patrné, co autor cituje a co je jeho interpretace. Jako názorný příklad lze uvést text na s. 69, kde autor píše: „*Pokud uvádí některé argumenty, jsou neskutečně invalidní, jelikož se neopírá o reálný obraz nacistického režimu v Německu, ani toho fašistického v Itálii. Mluví na základě vlastních teorií, ale nevidí praktickou realitu. Značně zkresleně paušalizuje a kombinuje nesrovnatelné*“ a za tímto textem následuje odkaz na von Hayeka. Cituje tedy argumenty von Hayeka? Nebo to je jeho hodnocení von Hayekova díla?

Formální stránka

Po formální stránce práce dodržuje stanovená pravidla, lze jen podotknout, že chybí seznam zkratk. Autor vede poznámkový aparát, ten však v drtivé většině případů jen připomíná encyklopedii. Typografické zpracování je až na pár výjimek v pořádku. Jazykové podání se často odchyluje od odborného textu a volí subjektivní či plamenné formulace, příklady již byly výše uvedeny. Dopouští se i dalších pochybení, např. přepis ruských jmen do angličtiny místo do češtiny (př. Solzhenitsyn místo Solženicyn, s. 12).

Závěr

Závěrem posudku nelze než konstatovat, že D. Svoboda předkládá značně problematickou práci. Hlavním problémem je zejména absence jasné koncepce, metodologie či postupu, takže práce vyznívá jako změť informací, kde sice autor na některých místech opakovaně uvádí argumenty ve prospěch své teze, chybí však jasná koncepce, adekvátní definování a využívání pojmů. Práce má navíc mezery v odkazování na zdroje. Rovněž oplývá celou řadou velmi problematických a na adekvátní odborné analýze nezaložených tvrzení.

Vzhledem k výše uvedeným výhradám proto předloženou práci k obhajobě nedoporučuji.

V Hradci Králové 25. května 2015

Pavla Dočekalová
KPOL FF UHK